

Návrat ztracené kroniky do Chebu

Na konci měsíce října přišel na adresu turistického infocentra v Chebu stručný e-mail, ve kterém odesílatelka z Německa uvedla, že je majitelkou starého spisu o Chebu a zda by o něj město nemělo zájem. Později poslala několik fotografií, podle kterých historik PhDr. Miloš Říha, bývalý kastelán zámku Kynžvart, kterého město požádalo o spolupráci, posuzoval autenticitu spisu.

Doktor Říha byl nabídkou na odkoupení kroniky za cenu 1000 EUR nadšen. Z několika zaslaných stránek spisu byl schopen identifikovat, že se jedná o kroniku, která je sice v seznamu historických kronik uvedena, ale je považována za ztracenou. Dle jeho názoru je také hodnota tohoto spisu výrazně vyšší než požadovaná cena.

Další kroky už byly na Nadačním fondu Historický Cheb. Ten dokázal v případě této mimořádně rychlé a vzhledem k epidemiologické situaci v obou zemích také komplikované koupě, pružně zareagovat. V neděli 8. listopadu vyrazil doktor Říha vybaven českoněmeckou kupní smlouvou a hotovostí na 320 km dlouhou cestu do dolních Franků na severozápadě Bavorska.

Majitelka kroniky v rozhovoru s ním uvedla, že její babička spis zakoupila na bleším trhu ve Frankfurtu před 39 lety společně se dvěma starožitnými hrnci. Vyslovila také domněnku, že se kronika z Chebu dostala po druhé světové válce spolu s vyhoštěným německým obyvatelstvem..

Starosta Chebu Antonín Jalovec byl s koupí kroniky velmi spokojen: „Plánujeme pořídit překlad kroniky, aby se dnešní obyvatelé města mohli s historickým spisem seznámit. Prozatím alespoň stručný popis některých událostí z kroniky pro nás připravil doktor Říha.“

O čem se píše v Kronice města Chebu z roku 1743

Johann Thomas Funk, autor kroniky, byl starostou města Chebu během války o rakouské dědictví (v letech 1740 až 1748). Nejen o těchto událostech ve své kronice, která byla dlouho považována za ztracenou, píše.

Kronika zahrnuje události od 10. a 11. století až do roku 1743. Dočteme se o počátcích Chebu, názvu města, o chebském hradu, o dalším rozšíření Chebu a jeho povýšení na město v roce 1179, o stavbě prvních klášterů a rozkvětu města až do velkého požáru v roce 1270. Dočteme se o Řádu německých rytířů a stavbě jejich komendy, o křižovnicích s červenou hvězdou a také o tom, jak bylo Chebsko roku 1322 zastaveno Koruně České.

Kronikář píše o požárech a živelných pohromách. Několikrát se rozvodnila řeka Ohře a severní část Chebu postihla velká voda. Události roku 1325 popisuje kronika na str. 122: „V této době nacházím o městě Chebu jen málo pozoruhodností. Jediná věc se stala v roce 1325, že měla být ve městě Chebu velká povodeň, až se Lodní ulicí [Schiffgasse, dnes ulice Smetanova a Kasární náměstí] dalo plavit říční lodí a aby tam mohly projet koně, měla ulice často přívoz.“ Také další povodeň v roce 1374 byla tak velká, že celá Lodní ulice (Schiffgasse, nyní Smetanova) byla pod vodou a zřítíl se i kamenný most přes řeku Ohři.

Na Chebsku bylo přes 40 hradů a tvrzí. Jejich majitelé či správci z nich často podnikali loupeživé výpady proti formanským vozům nebo jednotlivým hospodářstvím a město proto podniklo desítky trestných výprav, aby okolní hrady dobilo a loupeživé rytíře potrestalo. I o tom kronikář vypravuje, stejně jako o husitských válkách, při nichž město i celé Chebsko utrpělo veliké ztráty, zejména při obléhání města husity v únoru 1430.

Podrobně se kronikář věnuje také tzv. Valdštejnskému masakru – zavraždění vévody Albrechta z Valdštejna v Pachelbelovském domě na náměstí v Chebu 25. února 1634.

V roce 1647 ve městě probíhaly přípravy na předpokládané obležení města Švédy. K tomu došlo, když po tři týdny obléhal hradby města Chebu švédský generál Carl Gustav Wrangel, hrabě ze Salmisu a 17. 7. 1647 jeho vojsko Cheb obsadilo. Píše se také o příchodu císařské armády k Chebu, jak se Švédové v Chebu chovali, a nakonec o odchodu Švédů. V kronice se k tomu například uvádí: „Už jsme uvedli, že zdejší luteráni se od roku 1692 při každé příležitosti snažili zjistit, jak by šlo zařídit, aby se znovu vetřeli do Chebu a mohli tu znovu zavést luteránské

exercitium. Aby toho dosáhli, nešetřili ani žádnou námahu, ani peníze, ani žádné výdaje. Pro dřívější dosažení toho cíle se vždy jeden či druhý, a obzvláště bývalý purkmistr Bachhalbel [Pachelbel], zdržovali u švédské armády a zejména u jejich generálů na všech pozicích. Veškeré jejich úsilí a snaha však zůstávaly bez odezvy do doby, než generál Wrangel [švédský polní maršál Carl Gustav Wrangel] v roce 1647 dobyl Schweinfurt. Kvůli nejruznějším nepokojům utrpěl Cheb mnohé dřívější ztráty a z těchto a dalších důvodů bylo zřejmé, že se nedokáže dlouho bránit, a to nakonec přesvědčilo generála, že se rozhodl město Cheb obléhat.“

V roce 1693 postihl střední Evropu obrovský nálet sarančat. K hejnům sarančat žravých, která letěla z oblasti jižního pobřeží Černého moře, se cestou přidala ještě další sarančata z Uherska a obrovské hejno sedlo na Chebsko. V kronice se o tom na str. 661 píše: „V roce 1693, 24. srpna na svátek sv. Bartoloměje, dorazilo na Chebsko večer ve čtyři hodiny tak velké množství strašlivých kobylek, že je tomu téměř nemožné věřit, jak to ještě nikdo neviděl. Ty kobylky sežraly veškerý plevel, trávu i obilí, které ještě stálo, a mezi lidmi způsobily veliký strach. Následujícího dne, 25. srpna, vyrazila hejna znovu v osm hodin v takové síle, že si to lze těžko představit. Všechny zvony ve městě začaly zvonit a pokračovaly tak dlouho, dokud to hejno trvalo, a to až do devíti hodin odpoledne. To hejno bylo na jednu míli dlouhé a jednu míli široké, jak jsem ho já sám viděl, píše Besoldus [Clement Besoldus: Chronica Besoldi Clementis Egrensis]; tato zvířata měla čtyři křídla, na těch křídlech jsou vidět osudová písmena a vzadu za hlavou měla kápě jako gasquet [?]“ Pro úplnost nutno dodat, že hejno sarančat, které se 25. srpna na Chebsku zvedlo, letělo potom dál na sever směrem na Plavno a dále do Durynska, kde pak většina hmyzu chladem uhynula.

Kronikář také píše o srbském despotovi, který se jmenoval Đorđe Branković a činil si nároky na trůn srbského krále. Markrabě Ludvík Bádenský ho roku 1689 zajal a až do jeho smrti 19. prosince 1711 nechal držet v internaci v Chebu, kde byl uvězněn v domě „Na ostrém rohu“ (dnes čp. 475/30) na náměstí.

Pragmatická sankce z 19. dubna 1713 ustanovila nedělitelnost habsburských držav a v případě vymření mužské linie Habsburků nástupnictví linie ženské. Chebský zemský sněm přijal pragmatickou sankci 21. října 1721 jako poslední ze všech zemí habsburské monarchie. V letech 1740-1748 pak probíhaly války o rakouské dědictví mezi Marií Terezií a státy, které odmítly Pragmatické sankce – Pruskem, Bavorskem a Francií. Praha byla v rámci tzv. první slezské války (1741-1742) okupována Francouzi, Bavorsky a Sasy a na pomoc obleženým francouzským vojskům byl k Praze vyslán sbor francouzské armády maršála markýze de Maillebois z Porýní; francouzský maršál však nemohl proniknout do Čech dál než k Chebu a Lokti, a tak bylo město Cheb opět vtaženo do válečných událostí. Od 16. 10. 1741 do 19. dubna 1742 byl Cheb obléhán a ostřelován a nakonec dobyt. Kronika podrobně líčí francouzské obléhání města a pevnosti Chebu a události během blokády. Tato část kroniky je o to zajímavější, že kronikář události sám zažil, a to v úřadu chebského purkmistra.

Nadační fond Historický Cheb je i dále připraven financovat práce spojené kronikou. Nejprve to bude sestavení bibliografického záznamu, poté rekonstrukce vazby a několika prvních listů, následně digitalizace. Cílem je nechat zhotovit v průběhu příštího roku přepis a překlad do češtiny, aby si ji mohl prohlédnout a přečíst na internetu každý, koho kronika města Chebu z roku 1743 zajímá. Zveřejnění těchto této historie bude zajímavé i pro německé čtenáře, o nejbližším sousedu Waldsassenu a jeho klášteře kronika také pojednává.

Text: PhDr. M. Brabačová, PhDr. M. Říha

Foto: Martin Stolař

Kronice chybí vazba, i proto jsou první stránky poškozené.

Zpráva v kronice o dobytí města francouzskými jednotkami v roce 1743

PhDr. Miloš Říha předává kroniku starostovi Chebu Antonínu Jalovcovi.